

Tento text jsem sepsal někdy před uvedením Nibelungova prstenu v Praze v roce 2005 poměrně narychlo, ani teď jsem ho moc nekontroloval, snad tedy není příliš zašpiněný faktickými i jinými chybami a mým tehdejším pohledem na věc, který se asi za těch pár let trošičku změnil (ale ne moc). Použijte jej, prosím, jen pro vlastní potřebu.

Boris Klepal

Malý průvodce prstenem

Nibelungův prsten: kdo je kdo

Jednotlivé postavy v pořadí, v jakém přicházejí na scénu.

Woglinde, Wellgunde a Flosshilde

Dcery Rýna, strážkyně zlata, kterého se smí zmocnit jenom ten, kdo se zřekne lásky a může z něj pak ukovat prsten, který dává vládu nad světem. Lehkomyšlné, koketní holky, poklad samozřejmě neuhlídají.

Alberich

Vládce podzemního národa Nibelungů. Zmocní se rýnského zlata a chce ovládnout celý svět. Neotesaný, škaredý skřet ale myslí mu to, i když tak navenek nepůsobí. On je ten, kdo pustí do světa touhu po moci a po bohatství a zřekne se za to lásky. Je první, pro nějž i ty nejsilnější vztahy znamenají volně směnitelnou hodnotu. On jediný z důležitých postav všechno přežije.

Wotan

Vládce bohů. Ztělesněná inteligence a vůle, suma veškerého vědění a umu, které existují. Má přímou povahu, neumí intrikovat, tulák a záletník. Obětoval jedno oko, aby získal ženu a mohl se napít z pramene moudrosti. Vládne na základě čestně uzavřených smluv, ale zároveň je jejich otrokem – nejnesvobodnější ze všech, jak sám říká. Je ale jediný, kdo se dokázal zbavit prstenu, i když znal jeho moc. I když nejedná vždy korektně, jeho základní motivací je záchrana světa.

Fricka

Wotanova žena, ochránkyně manželství, jejíž monotónní výčitky manželovi budí úsměv, ať už útrpný či pobavený, jak to kdo bere. Nakonec však donutí Wotana k tomu, aby nechal zabít svého jediného syna, levobočka Siegmunda.

Freia

Její sestra, bohyně mládí. Pěstuje ve své zahradě zlatá jablka, díky nimž bohové nestárnou. Má se stát odměnou pro obry Fafnera a Fasolta za to, že postavili bohům jejich sídlo: Walhallu.

Froh

Její bratr, bůh radosti. Velmi neúčinně se pokouší bránit Freiu před obry. Epizodní, nevýznamná postava.

Donner

Další boží sourozenec, bůh bouřky. Sklene duhový most, po němž bohové vstupují do Walhally. Rovněž epizodní role, bez něj by se tam bohové zřejmě dostali nějakým jiným, podobně přirozeným způsobem.

Fasolt a Fafner

Obři, kteří postavili Walhallu. Původně si vyjednali jako odměnu bohyni Freiu, ale nakonec se spokojili s rýnským zlatem. Pohádali se o ně, silnější Fafner zabil chytřejšího Fasolta a v podobě draka hlídal svůj poklad v jeskyni „Závist“. Zabije ho Siegfried.

Loge

Polobůh – vládce ohně i oheň sám. Fyzikové by o něm podobně jako o částicích mohli říci, že má duální povahu. Má mozek advokáta a charakter obchodníka bílým masem. Nikdo jej nemá rád, ale Wotan využívá jeho intrikánských schopností.

Mime

Nibelung, Alberichův bratr. Vynikající kovář ale jinak hlupák a zbabělec a vůbec všestranný ňouma. Vypiplá malého Siegfrieda, ale když se jej později pokusí omámit a zabít, aby získal prsten, Siegfried ho zabije. Společně s Logem a Guntherem zřejmě nejnesympatičtější postava celého Prstenu.

Erda

Bohyně Země, prapodstata všeho. Je to snad jediná bytost, na jejíž slovo Wotan dá. Matka devíti Wotanových dcer – valkýr.

Siegmund

Wotanův nemanželský syn, který by měl získat prsten a odevzdat jej zpět do Rýna. Nepodaří se mu to, Fricka si vynutí na Wotanovi jeho smrt, smrtícím nástrojem je Hunding. Hrdina, ale těžce stíhaný osudem.

Sieglinde

Siegmundova sestra, dvojče. Dlouho se neviděli a než přijdou na to, že jsou sourozenci, zamilují se do sebe. Jejich vztah je velice krátký, netrval snad ani den, nicméně Sieglinde stačí se svým bratrem počít dítě. Tichá, poddajná dívka, těhotenství ji nakonec udrží při životě, o nějž už ani nestojí. Zemře při porodu.

Hunding

Manžel Sieglinde, která ale byla kdysi unesena a Hundinga si musela vzít z donucení. Silný a bezohledný člověk, zabije Siegmunda. Sám je potom zabit Wotanem.

Valkýry

Dívky válečnice, dcery Wotana a Erdy. Létají povětrím na koních, pletou se do pozemských bitev, v nichž zabíjejí ty největší hrdiny, aby je pak vozily do Walhally, kde z nich Wotan staví své vojsko. Nejmilejší Wotanovou dcerou a jeho ztělesněnou vůlí je

Brünnhilde

Snaží se však proti otcovu rozkazu zachránit Siegmunda a je za to zbavena božství. Z magického spánku na skále obklopené plameny ji vysvobodí Siegfried a zamilují se do sebe. Na konci vjede i s prstenem na koni do plamenů hranice, na níž hoří tělo mrtvého Siegfrieda.

Další valkýra Waltraute se odváží potrestanou Brünnhilde proti Wotanovu rozkazu vyhledat, ostatní vystupují kolektivně, tak alespoň jejich jména: Helmwige, Ortlinde, Gerhilde, Siegrune, Roßweiße, Grimgerde a Schwertleite.

Siegfried

Syn dvojčat Siegmunda a Sieglindy narozený z incestního vztahu mimo zavedený smluvní pořádek. Vychovává ho Mime, ale Siegfried ho nesnáší a nechává se vést spíš pozorováním přírody a lesní zvěře. Není divu, že z něj vyroste nadlidsky silný hrdina, zcela nezávislý na bozích a smlouvách, díky nimž vládne. Zároveň je to také nevycválaný klacek bez špetky sociálních návyků, upřímný až k bezohlednosti, kterého ale nikdy nepřečká dobrá nálada. Buď můj přítel nebo se mnou boj – nic mezi tím nezná, vždy říká, co si myslí, a předpokládá to i u druhých. Jeho důvěřivost se mu stane osudnou, zabije ho Hagen.

Poutník

Vtělení boha Wotana, který už jen rezignovaně přihlíží, kam spěje svět.

Lesní pták

Poradí Siegfriedovi, aby si z pokladu zabitého Fafnera vzal prsten a kouzelnou helmu, prozradí mu, že Mime usiluje o jeho život a ukáže mu cestu k Brünnhilde.

Norny

Tři norny jsou vlastně tři sudičky, dcery bohyně Erdy, které spřádají provaz osudu. V prologu Soumraku bohů rekapitulují děj předchozích oper.

Gunther

Vládce rodu Gibichungů, nepřiliš schopný slaboch, nicméně se pokusí získat podvodem skrze Siegfrieda za ženu Brünnhilde. Zabije ho Hagen.

Gutrune

Jeho sestra, zamiluje se do ní Siegfried, když účinkem kouzelného nápoje zapomene na Brünnhilde. Oproti ní je Gutrune spíš typem hezké ale hloupoučké ženušky pro ozdobu na společenské akce.

Hagen

Nevlastní bratr Gunthera a Gutrune, jejich matka ho zplodila s Alberichem, který si v něm pěstuje nástroj pro získání prstenu. Vychovaný k nenávisti a pohrdání, inteligentní, chladnokrevný, jde z něj strach; nikdy se neusměje, nikdy nežertuje. Jeho inteligence je z těch, které by byly schopné vymyslet a zorganizovat holocaust – myslí jen na svůj prospěch, lidé jsou pro něj materiál jako každý jiný. Utopí se v Rýnu, když se na poslední chvíli vrhne do vln za prstenem.

Das Rheingold (Zlato Rýna) – předvečer; řeky tečou bez přestávek, a tak se i hraje

První scéna: Tři dcery Rýna hlídají poklad na říčním dně. Kdo se zřekne lásky, může se zlata zmocnit a ukovat z něj prsten, který mu dá vládu nad světem. To dcery Rýna lehkomyšlně prozradí Alberichovi, nehezkému a nevychovanému trpaslíkovi (Nibelungovi), který s nimi přišel koketovat. (*track 2 – kousek. Vysvětlit předehtu, formální podobnost z Vltavou, barkarola, 4 min.*). Jsou si jisté, že ten, kdo je zamilovaný, nedokáže myslet na nic jiného. Alberich, kterého před chvílí za jeho celkem nejspíše návrhy ponižovaly a zesměšňovaly, zapomene na milostné plotky, rozzuří se, prokleje lásku, zmocní se rýnského zlata a odnáší si je domů – do Nibelheimu.

Druhá scéna: Vládce bohů Wotan (Vládne na základě smluv, které jsou vyřezány do rukojeti jeho kopí. Je jejich ustanovitelem i garantem a musí je dodržovat) si nechal od obrů Fasolta a Fafnera postavit nové "reprezentativní" sídlo. Za stavbu jim na Logeho (Loge je polobůh – vládce ohně i oheň sám. Pletichář s myšlením advokáta a charakterem obchodníka bílým masem) radu slíbil bohyni mládí Freiu; obři nechtěli za jinou cenu práci udělat. To mu vyčítá jeho žena Fricka, přestože po hradu toužila také. Doufala totiž, že si manželka víc užije, ale Wotan se doma stejně příliš zdržovat nehodlá. Obři si přicházejí pro odměnu, Loge vypráví o zlatu, které bylo vyměněno za lásku a obři jsou ochotni za ně Freiu vyměnit také, zatím ji ale odvádějí s sebou (*track 6–7*). Bohové jsou sice nesmrtelní, ale bez bohyně mládí stárnou. Wotan s Logem musejí do Nibelheimu aby oloupili Albericha o zlato.

Třetí scéna: Mime, vynikající kovář, musel svému bratru Alberichovi ukovat ze zlata prsten a kouzelnou přilbu, která umožňuje tomu, kdo si ji nasadí, stát se neviditelným, nebo změnit podobu. Přicházejí Wotan s Logem a na oko obdivují Alberichovu moc, Loge si však dovolí zapochybovat o možnostech přilby a Alberich se s její pomocí promění v obrovského hada. Wotan se ohromně baví, ale Loge předstírá strach a žádá Albericha, aby se proměnil v něco menšího. Ten se změnil v žábu, Loge ho přišlápně, přilbu mu vezme a společně s Wotanem ho vyvěčou ven. (*track 13, 4 min.*)

Čtvrtá scéna: Wotan s Logem připraví Albericha o celý poklad včetně přilby a prstenu, který si Wotan hodlá ponechat. Přicházejí obři s Freiou, ale chtějí tolik zlata, aby ji celou zakrylo, nemohou pryč od ní odtrhnout pohled. Padne na to i přilba a zbývá malá škvíra – právě tak pro prsten, který Wotan vydá až po varování bohyně Erdy (bohyně Země, prapodstata všeho). Alberich totiž prsten proklel, aby přinesl smrt každému, kdo jej ponese, dokud ho nebude vlastnit on sám. To se hned plní: obři se pohádají o poklad, Fafner zabije Fasolta a odchází se zlatem i prstenem. Wotan dá jméno svému sídlu – Walhalla – s ostatními bohy do něj vstupuje po duhovém mostu a vysmívají se společně nářku dcer Rýna.

Zlato Rýna znamená pro celou tetralogii jakási prolegomena, úvod do problematiky pojmů. Jsme v dávnověku, lidé ještě nejsou ve hře, ale zlato už bylo uloupeno a prsten moci vykován. Jinými slovy: je tu první bytost, která se pro majetek a moc zřekla lásky a pustila nejhorší formu relativismu do světa; lehkomyšlným strážkyním pandořiny skříňky, v níž bylo zlo ukryto, zbývají jen oči pro pláč a pro můj nejoblíbenější citát z Wagnera:

"Rýnské zlato! Ryzí kov!

Kěž zas blýská ve tmě co blýskavá trefka!

Důvěrné, drahé dlí jenom na dně:

plytce, podle na výšinách plápolá!"

V mrtvém čase očekávání Valkýry se děje několik věcí, o kterých se bude jenom v reminiscencích hovořit a na

jevišti se neodehrají. Wotan opustil Walhallu a odešel vyhledat Erdu, aby mu řekla něco víc o osudu bohů a světa vůbec a při té příležitosti s ní zplodí devět dcer – valkýr; dívek – bojovnic, které přivázejí padlé hrdiny do Walhally, kde z nich Wotan sestavuje své vojsko. Erda mu ovšem také zjeví, že prsten se musí vrátit zpět do Rýna, jinak na zemi nebude nikdy klid. Vráti ho tam člověk, hrdina, který překonal mnohá nebezpečí a udělal to sám, bez pomoci. Wotan si neumí představit, že by to dokázal někdo jiný než jeho vlastní potomek a v podobě vlka založí s neznámou partnerkou rod Wälsungů, jehož prvními ratolestmi jsou dvojčata Sieglinde a Siegmund. Sourozenci od sebe byli násilně odděleni, když bylo přepadeno jejich rodové sídlo a Sieglinde se z donucení musela provdat za Hundinga. Hunding = bytost z psího rodu, Sieglinde a Siegmund jsou z rodu vlčího, jsou Wolfingové, instinktivní nenávist je skrytá i ve jménech. Vyznáte se v tom ještě? Ne? Tak vzhůru na Valkýru!

Die Walküre (Valkýra) – první večer o třech dějstvích

První dějství: Bouřkou a vánicí se prodírá bezbranný muž – Siegmund. Ještě v dětství přišel o matku, otec i sestra se někde ztratili, všude naráží jen na nebezpečí a nepřátele a vůbec působí dojmem, že má všeho dost. Hledá útočiště v prvním domě, který je na cestě a je to prazvláštní dům – je postaven okolo stromu, v němž je zaražený meč (dalo by se také říct, že ten strom prorůstá obývánkem). Setkává se zde s dívkou a oba k sobě pocítí prudkou, intenzivní sympatii. Dívka je ovšem vdaná a její manžel Hunding se právě vrací domů. Cizí chlap v baráku se mu moc nezamlouvá, ale pohostinství je posvátné. Siegmund ovšem při večeri vypráví o svém životě a Hunding poznává, že jeho averze vůči němu není neopodstatněná. Cizinec je z rodu Wälsungů, z nějž násilím uloupil svou manželku Sieglindu. Vypovídá Siegmundovi pohostinství – když do rána nezmizí, přijde o život. Hunding usne po nápoji, který mu Sieglinde namíchala, aby si mohla s cizincem nerušeně promluvit. Vypráví Siegmundovi, že na její nešťastnou svatbu přišel neznámý jednooký poutník (sic!). Poutník pro ni měl jen vlídný, uklidňující pohled, ale potom vytáhl z pod pláště meč a zarazil jej až po jilec do kmene stromu v Hundingově domě a zatím se nenašel nikdo, kdo by jej dokázal vyrvat ven. Po dalším rozhovoru se sourozenci poznávají, ale mezitím se do sebe (jak jinak) i zamilovali. Bouře utichla, jaro opanovalo celou zemi, vpadlo do Hundingova domu i do života incestních milenců. Siegmund nachází nové odhodlání k životu, najednou vytrhne meč z kmene stromu, nazve jej Notung (= pomáhá v nouzi) a unese Sieglindu. A ještě poznámka: všechna neštěstí a nebezpečí, která musí Siegmund překonávat, mu staví do cesty Wotan, aby ho učinil způsobilým pro získání prstenu (a tedy záchranu světa). Prozradím už teď, že to nevyjde; hrdina musí podle věštby vykonat všechno sám a bez pomoci, byť byla nepřímá.

Druhé dějství: Na skále valkýr má Wotan sraz s Brünnhildou (Brünnhilde je jeho nejmilejší dcera, což je trošku vedlejší a také jeho zosobněná vůle, což je veledůležitě). Prikazuje jí, že musí chránit Siegmunda v souboji s Hundingem, k němuž nutně dojde (je to logické: Hunding únosce své ženy samozřejmě pronásleduje a ten, právě díky oné ženě, neutíká tak rychle a k tomu jde samozřejmě také o čest, sestřino utrpení je třeba pomstít). Do toho však přichází Wotanova manželka Fricka a zatímco dříve manželovi celkem jemně vyčítala toulavý život, teď už mu úplně otevřeně nadává do prasat a kurevníků. Jejich manželství je totiž bezdětné, ale Wotanových levobočků už běhá po světě celkem dost. Fricka se chce Wotanovi pomstít a zaútočí na jeho nejcitlivější místo. Je ochránkyně manželství, takže jej žádá, aby se postavil za smlouvy, které garantuje a vrátil Sieglindu Hundingovi, což přeloženo znamená, že Wotan má zabít Siegmunda, svého jediného syna. Wotanovi nezbyvá než se podvolit a měnit rozkaz, který dal Brünnhilde. Musí Siegmundovi zvěstovat jeho smrt a odvést jej do Walhally. Siegmund se smrti nebojí a ptá se, s kým má Walhallu sdílet a skoro se až těší, když se dozví, že tam bude i jeho otec Wälse – Wotan. Když se ale dozví, že Sieglinde tam nebude, rozhodne se ji zabít a potom spáchat sebevraždu, než by ji nechal padnout zpět do Hundingových rukou. A Brünnhilde se zmocní cit, který mnozí (nejen Wagner) pokládají za jediný specifický lidský – soucit. Poruší Wotanův rozkaz a rozhodne se přece jen Siegmunda chránit. Jako božská válečnice stojí při Siegmundovi a odráží Hundingovy rány. Do věci se ovšem nutně vloží Wotan, svým kopím (= smlouvy!) roztrhne Siegmundův meč a Hunding má volnou cestu k smrtící ráně. Brünnhilde sebere zbytky meče i Sieglindu a odvádí ji do bezpečí, Wotan gestem zabíjí Hundinga: "A ty, ty slouhu, táhni za Frickou a vyříd' jí, že Wotan drží slovo. Běž!" A zase poznámka: mohla se Brünnhilde zachovat jinak? Je sice poslušná dcera, koneckonců správný bojovník poslouchá rozkazy, ale je také Wotanovou vůlí, a co chtěl Wotan doopravdy? Ať je to jak chce, Brünnhilde na svůj čin těžce doplatí.

Třetí dějství: "Hoiotoho! Haiaha!" Na skále se sjíždějí a svolávají valkýry a čekají na poslední – na Brünnhilde, která má přivést Siegmunda, ale místo toho se objevuje s dívkou Sieglindou, svěřuje sestám, co udělala a prosí je o pomoc. V orchestru se ozývá nenápadný motiv "vykoupení láskou" a Brünnhilde zvěstuje Sieglinde, že je těhotná. Předává jí zbytky Notungu pro jejího a Siegmundova syna, jemuž dala jméno Siegfried, a posílá ji do vzdáleného lesa, kde ji

snad Wotan nenajde. Všechny valkyry jsou sice strašně vyděšené, ale nakonec se Brünnhilde přece jen snaží ukrýt a zapírají ji, když se přihlíží rozzuřený Wotan. Brünnhilde ovšem brzy dojde, že nemá cenu hrát si na schovávanou a předstoupí před otce, aby přijala trest, ať už bude jakýkoli. Wotan ale překonal všechnu její obraznost: Brünnhilde je zbavená božství, stává se obyčejným člověkem, bude ležet uspaná u cesty a stane se ženou prvního muže, který se ji zmocní (to by asi bylo moc i pro ženu v domácnosti natož pro ženu válečnici). Wotan má ale svoji dceru doopravdy rád a trest, který ze sebe vychrlil ve vzteku, se nakonec zdá i jemu příliš tvrdý, ale božské slovo platí. Nechá se však přemluvit, aby skálu, na níž hodlá Brünnhilde uspat, obklopil plameny, aby se k ní dostal jen opravdový hrdina. Wotan se loučí se svojí dcerou, uspává ji polibkem na oči, přivolává oheň – Logeho a vyřkne osudová slova: "Ten, kdo se bojí mého kopí, ohněm nikdy neprojde!" a orchestrem hřmí motiv Siegfrieda. Poznámka do třetice: Wotan neuspál jen svoji nejmilejší dceru, uspal s ní i svoji vůli. Dál už bude moci vlastně jenom přihlížet.

Siegfried – druhý večer o třech dějstvích

První dějství: Obr Fafner, který se stal majitelem zlata, prstenu i přilby odešel do jeskyně zvané "Závist", kde v podobě draka hlídá svůj poklad. Sieglinde porodila svého synka v lese a její nářek přivolal Nibelunga Mimeho – Alberichova bratra. Sieglinde při porodu zemřela a nechala Mimovi malého Siegfrieda a zbytky zlomeného Notungu. Mime Siegfrieda vychovává ve své jeskyni a tady začíná vlastní děj. Siegfried vlastně moc vychovaný není, Mime je mu protivný a kdy může, utíká do lesa a všechno své vědění získává pozorováním přírody. Po Mimem chce jediné: aby mu vyrobil pevný meč, zatím totiž každý jeho výrobek při první ráně zlomil. Aby trpaslíka donutil k pořádné práci, přivede dokonce domů živého medvěda. Mime ovšem tak pevný meč neumí vyrobit, má sice zbytky Notungu, ale ty neumí dost pevně spojit. Siegfried odchází do lesa a nechává Mimeho s marnou prací. Do kovárny ale přichází Wotan – už bez vůle ale stále jako vládce, kopí smlouvy je ještě jeho. Světem už ale pouze bloudí jako Poutník. Žádá Mimeho o pohostinství a nabízí mu svoji moudrost. Mime je hlupák a zbabělec, ale nakonec přijme výzvu ke hře na otázky, do níž Poutník vsadí svou hlavu, když ještě Mimeho vyzval, aby se ptal na to, co doopravdy potřebuje vědět. Mime se ptá na samé pitomosti (který rod kde žije – je to záminka pro reminiscenci předchozího děje), Poutník odpovídá správně a žádá Mimeho, aby teď on podstoupil stejnou hru za stejných podmínek. Poutník se ptá na rod, který má Wotan nejraději a přítom ho nejhůř pronásleduje. To Mime ví: jsou to Wälsungové. Kterým mečem může Wälsung Siegfried zabít draka, aby získal prsten? To ví Mime taky: je to Notung. A kdo Notung skuje dohromady? To Mime neví, sám se na to nezeptal a ještě prohrál. Poutník Wotan mu prozrazuje, že meč skuje ten, kdo nepoznal strach a jemu přenechává i svou výhru: Mimeho hlavu. Siegfried se vrací, meč není hotov. Snaží se tedy aspoň z Mimeho vymámit, kdo byli jeho rodiče a co je to strach. Ten mu poví o jeho matce, slíbí mu, že ho naučí strachu u jeskyně draka Fafnera a dá mu zbytky Notungu, které tolikrát marně svařoval. "Notung! Notung! Nádherný meč!" Siegfried za zpěvu své "kovářské písně" rozmelčuje kusy meče na piliny, vyrobí z nich novou zbraň a na zkoušku s ní rozetne kovadlinu.

Druhé dějství: U Fafnerovy sluje hlídá Alberich, zda by se nějak nedostal k prstenu. Setkává se tu s Poutníkem a ten ho ironicky varuje před nebezpečím, které sem vede Mime. Poutník před svým odchodem ještě probudí Fafnera, který se nakonec nenechá rušit v odpočinku. Místo toho přicházejí Mime a Siegfried, který Mimeho odezene, chce být v přírodě sám. Slyší šumění lesa a zpěv ptáčka, který jakoby mu chtěl něco říct. Zkouší se s ním dorozumět rákosovou flétnou, ale nejde mu to, tak zatroubí na svůj roh, čímž probudí Fafnera, svojí drzou nebojácností ho vyprovokuje k boji a zabije. Když vytáhne meč z Fafnerova srdce, stříkne mu na prsty pálivá dračí krev a co uděláme, když si nečekaně spálíme prsty? Strčíme je přece do pusy: Siegfried se tak napije dračí krve a porozumí řeči ptáku! Ptáček najednou mluví a poradí Siegfriedovi, aby si z pokladu vzal prsten a helmu. Poté ho varuje před Mimem, který ho chce otrávit a zmocnit se sám prstenu: Siegfried si bere Mimeho hlavu, kterou mu přenechal Poutník Wotan. Když se Siegfried zeptá, kde by našel přítele, nakonec mu prozradí, že ve skalách obklopená plameny leží krásná dívka a ukáže mu k ní cestu.

Třetí dějství: Wotan volá z hloubi Země Erdu, aby se jí zeptal na budoucnost světa. Erda mu vyčítá, jak se zachoval k jejím dceři Brünnhildě a odmítá cokoli prozradit. Wotan už rezignoval, chce ukončit vládu bohů a čeká na střítnutí se svobodným člověkem, který je na nich nezávislý. Přichází Siegfried vedený lesním ptáčkem, který se mu náhle ztratil a ptá se Wotana na cestu k dívce obklopené plameny. Wotan mu to nejdříve vymlouvá (ptáci toho natlachají), poté ho zrazuje a nakonec proti němu napřahuje kopí a otevřeně se staví Siegfriedovi do cesty. Kopí smlouvy a Notung stojí opět proti sobě a tentokrát se láme Wotanova zbraň: konec vlády bohů je neodvratný a Siegfried má volnou cestu k Brünnhildě, kterou probouzí, jak jinak než polibkem.

Götterdämmerung (Soumrak bohů) – třetí, poslední večer o třech dějstvích a prologu

Prolog: V pustině stojí tři podivné ženy a spřádají provaz. Jsou to dcery bohyně Erdy, tři sudičky – Norny, které drží v rukou provaz osudu. Vzpomínají na počátky světa, kdy rostl strom světa – posvátný jasan a pod ním tekla pramen moudrosti. Přišel však odvážný bůh, který obětoval oko, aby se mohl z pramene napít a poté si z kmene jasanu přitesal rukojeť kopí, do níž vyřezal runy čestně uzavřených smluv, na jejichž základě vládl. Strom však díky způsobené ráně začal hynout, až úplně uschnul; vyschnul i pramen moudrosti. Hrdinové Walhally dostali rozkaz suchý jasan pokácet a poleny obložit síně Walhally... spřádaný provaz se v rukou sudiček najednou přetrhne, ty už dál nic nevidí a prchají pryč.

Proměna: "Vstříc novým činům, drahý hrdino!" povzbuzuje Brünnhilde Siegfrieda, který se hodlá vydat do světa za dalšími boji a vítězstvími. Na skále, kde jsme je opustili na konci Siegfrieda, zřejmě strávili dlouhý čas, protože Brünnhilde předala Siegfriedovi mnoho svých vědomostí, mimo jiné i tajemství run (= učila ho číst a psát?). Ošetřovala mu také tělo zázračnými mastmi, takže je nezranitelný všude, kromě zad, protože se k nepříteli nikdy zády neobrácí; horší to bude s přáteli. Siegfried ovšem zůstává nepoučen, nic si nepamatuje a Brünnhilde předáváním vědomostí ztrácí. Nakonec si oba vyznávají lásku, Siegfried jí jako zástavu lásky dává prsten, bere si Notung, zázračnou helmu a Brünnhildina koně, nastupuje do lodě a plaví se po Rýnu k siním, v nichž sídlí rod Gibichungů, a kde se osudy všech zúčastněných uzavřou.

První dějství: Rod Gibichungů vzešel z matky Grimhildy, tvoří jej sourozenci Gunther a Guttrune a jejich nevlastní bratr Hagen, kterého s Grimhildou zplodil Nibelung Alberich, aby mu získal zpět prsten. Gunther i Guttrune se Hagen trošičku bojí, ale zároveň si cení jeho inteligence i odvahy, ani jeden z nich ani jednoho moc nepobral. A Hagen započíná svoji intriku: začne o tom, že Gunther je slavný a největší potomek svého rodu, ale přece mu něco chybí, totiž manželka, stejně jako Guttrune manžel a prozradí jim, že ví o nejlepší ženě na světě, kterou je Brünnhilde na ohnivě skále. Gunther by jí sice sám nedokázal získat, ale kdyby se spřátelil se Siegfriedem, možná by to pro něj učinil tento slavný hrdina a určitě by pomohlo, kdyby na něj zapůsobila Guttrune. Hagen jako Alberichův syn má pravidelný kontakt s temnou ale přece jen světodějnou bytostí a má tedy informace: zná Siegfrieda a ví, že jeho loď už pluje po Rýnu. Když ho zahlédne, že se blíží, zavolá na něj a zve ho ke Gibichungům. A tady přicházejí na řadu kouzla, což se nám, kteří kouzlit neumíme, může zdát neregulérní. Siegfried uzavře přátelství s Guntherem, ale poté, co mu Guttrune podá kouzelný nápoj namíchaný Hagenem, zapomene na Brünnhilde a zatouží po Guntherově sestře. Gunther mu jí slíbí za podmínky, že mu pomůže získat Brünnhilde a Siegfried souhlasí. Vypijí spolu víno s přimíchanými kapkami své krve a uzavřou tak bratrství: "Ať potoky krve potrestají zradu svazku, který její kapky stvrdily!"

Proměna: Vracíme se na skálu, kde za Brünnhilde přiletí její sestra, valkýra Waltraute a snaží se ji přemluvit, aby vydala prsten dcerám Rýna. Brünnhilde sice přišla o svoji božskou moudrost (mimo jiné tím, že ji zbytečně předala Siegfriedovi), ale vidí v prstenu zástavu Siegfriedovy lásky a odmítne jej vydat. Waltraute odjíždí s nepořízenou. Náhle plameny projde muž: Brünnhilde chce přivítat Siegfrieda, ale je to někdo cizí. Siegfried plní svůj slib, vzal na sebe pomocí helmy podobu Gunthera a přišel mu vydobýt manželku. "Kdo jsi?" ptá se ho Brünnhilde. "Gibichung," odpovídá Siegfried (a neže! – vypil s Gibichungem Guntherem krev bratrství). Brünnhilde vyhrožuje, že ji chrání moc prstenu, ale Siegfried změnil jen podobu, uvnitř je stále stejný svobodný hrdina; vyvrve jí prsten a přikazuje jí, aby uchystala vše ke svatební noci. Nezmocní se jí však, ale položí mezi ně Notung.

Druhé dějství: V síních Gibichungů hlídá osamělý Hagen. Přichází za ním jeho otec Alberich a ujišťuje se, že mu Hagen předá prsten, až se mu ho podaří získat, úplně přesvědčen ale neodchází. Hagen opět osamí, ale do jeho chmurné samoty vpadá Siegfried, který se opět pomocí helmy bleskurychle přemístil zpět: "Vzduchem, kterým jsem se na Brünnhildině skále nadechl, tě teď zdravím!" Oznamuje, že přivedl Guntherovi vytouženou manželku a těší se na Guttrune, která přikazuje Hagenovi, aby svolal poddané k oslavě svatby. Hagen vytrubuje na poplach a vyzývá many Gibichungů do zbraně. Když se seběhnou, obrací vše v žert a oznamuje dvojí zasnuby (pro chystaný konflikt se Siegfriedem je tam ale potřeboval ozbrojené – Hagen nikdy nežertuje). Když přijede radostně pozdravovaný Gunther se zoufalou Brünnhilde, ta málem zešílí, když uvidí Siegfrieda, který se k ní nehlásí a ještě má na ruce prsten, který jí měl údajně vzít Gunther. Obviní Siegfrieda ze zrady a veřejně prohlásí (přidrží se dnešní terminologie), že s ní spal, což je pravda, ale Siegfried si to po Hagenově nápoji nepamatuje. Hodlá tedy přísahou vyvrátit strašné obvinění (nejen ze zneuctění, ale také pohany Gunthera, svého bratra!) a žádá někoho o zbraň, na níž by mohl přísahat a Hagen nabízí svoje kopí – druhé kopí smlouvy je na světě! Poté na ně přísahá i Brünnhilde, že Siegfried musí zemřít. Veselí je zkažené, Siegfried jakž takž uklidnil Guttrune a společně s ostatními odchází pryč, na scéně zůstávají Gunther, Brünnhilde a Hagen. Ten se nabídnou jako nástroj pomsty a Brünnhilde mu prozradí, že

Siegfried má nechráněná záda, aby ho Hagen mohl při zítřejším lovu zabít.

Třetí dějství: Siegfried byl při lovu napřed a dostal se sám až k Rýnu, kde narazil na dcery Rýna, které se z něj různými způsoby snaží vymámit prsten. Když ho Siegfried jako kořist z velkého zápasu s drakem odmítá vydat, zvěstují mu, že ještě dnes zemře a na vyhrožování hrdina teprve nesyší. V dálce se ozývá Hagenův roh a volání Gibichungů, Siegfried odpovídá svým signálem. Po setkání se sám směje tomu, že nic neuložil, jen potkal divné vodní ptáky, kteří mu vyprávěli o smrti. Hagen se toho chytí, ptá se na Siegfriedovu schopnost rozumět ptákům a vůbec na jeho život. Siegfried se pustí do vyprávění o svých osudech a když se dostane k Brünnhilde, Hagen mu podá nápoj vracející paměť, Siegfried bezelstně přizná, že s ní spal a Hagen ho zezadu probodne kopím, na než naivní hrdina přísahal, že to není pravda. Za zvuků smuteční hudby nesou mrtvého Siegfrieda zpět do sídla Gibichungů, kde je sama vyděšená Gutrune. Bojí se Brünnhilde, i když tu zrovna není – viděla ji odejít k Rýnu. Lovci se vracejí s tím, co údajně ulovil kanec: totiž se Siegfriedem. Gunther chce mrtvole stáhnout z ruky prsten, ale Hagen ho zabije a sápe se po prstenu sám; ruka mrtvého Siegfrieda se však pevně sevřela. Od Rýna se vrací Brünnhilde, která dlouze mluvila s dcerami Rýna, které jí znovu pověděly všechno, co ze svého vědomí ztratila. Už je jí všechno jasné, loučí se s nejvěrnějším z manželů, bez potíží mu bere z ruky prokletý prsten, rozkazuje postavit na břehu Rýna velkou hranici a položit na ni Siegfriedovo tělo. Sama ji potom zapálí, nasedne na koně a s prstenem na ruce vjede do plamenů. Na obzoru vzplála i Walhalla obložená dřevem stromu světa, rozlévá se Rýn a jeho dcery se s jásotem zmocňují prstenu. Hagen, který se za ním vrhl, utopí. Svět je v troskách, v hlubinách Rýna leží prsten moci, v orchestru zní nad prolínajícími se motivy Walhally a Rýna motiv vykoupení láskou (jako v třetím dějství Valkýry). Se vším se musí začít znovu, je jen na lidech, čemu dají přednost.